

зокрема медичних (СМЕ, СПЕ тощо); визначити коло питань, які необхідно поставити експерту.

Окрім цього, вивчення елементів особи злочинця під час розслідування залишення в небезпеці малолітньої особи, дозволить вжити дієві заходи, направлені на усунення детермінант злочинної поведінки підозрюваного та застосування заходів криміналістичної профілактики.

Список використаних джерел:

1. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. *Офіційний сайт* *Офісу генерального прокурора*: веб-сайт URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення 30.10.2024).
2. Постанова про утворення Державної служби України у справах дітей. *Офіційний сайт Верховної ради України*: веб-сайт URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/23-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 03.10.2024)
3. Салтевський М. В. Криміналістика: навч.-довід. посіб. Київ: Кондор, 1996. 586 с.;
4. Шепітько В.Ю. Соціально-психологічні характеристики особи злочинця в криміналістиці: проблеми використання типології та можливостей моделювання. Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. 2005. Вип. 5. С. 5–11.

Колонюк Віктор Вікторович,
аспірант аспірантури і докторантури
Національної академії Служби безпеки
України

ПИТАННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Природа й особливості інформаційних діянь стали предметом цілеспрямованих досліджень науковців в галузі кримінального права та криміналістів лише з початком

інформаційного буму в середині 2000-х років. Кримінальний Кодекс України є найбільш вагомим охоронним нормативно-правовим актом, що дає можливість здійснювати захист суспільних відносин в окремих сферах, власними засобами впливати на їх регулювання та формувати державну політику, у т. ч. у сфері забезпечення інформаційної безпеки. На початку широкомасштабного російсько-українського воєнного протистояння вітчизняний законодавець доволі оперативно доповнив КК України важливими нормативами, реалізувавши тим самим актуальні для сьогодення потреби держави у забезпеченні інформаційної безпеки. Прикладом є зміни та доповнення, що були внесені до Особливої частини КК після 24.02.2022 р. Так, важливими, можливо, і ключовими в контексті забезпечення інформаційної безпеки в Україні стали нормативні положення, спрямовані на потужну протидію ворожим публічним заклицям (ч. 2 ст. 109, ч. 1 ст. 110, ч.ч. 1, 5 ст. 1111, ч. 1 ст. 2582, ч. 1 ст. 295, ч. 1 ст. 299, ч. 2 ст. 442 КК України) і особливо – небезпечній для українського суспільства пропаганді (ч. 3 ст. 1111, ст. 299, ст. 436, ст. 4361 КК України). Загальним для всіх зазначених злочинів є те, що в основі об'єктивної сторони лежать мовленнєві дії, які за характером діяння стають суттєвими для визнання їх суспільно небезпечним. Необхідно брати до уваги й те, що публічні заклики в інформаційно-телекомунікаційних мережах мають найбільший ступінь публічності, оскільки з протиправною інформацією, що становить зміст таких закликів, може ознайомитися широке коло осіб. При цьому цифрові технології дозволяють створювати відомості, що становлять зміст публічних закликів, в обстановці приватності, поширювати їх у короткі строки й серед широких категорій населення. У зв'язку із збільшенням кількості злочинів проти інформаційної безпеки України й необхідністю підвищення ефективності їх досудового розслідування актуальною проблемою постає виявлення й криміналістична оцінка різноманітних матеріалів, що розповсюджуються засобами масової комунікації, зокрема й через Інтернет, а також агітаційних та пропагандистських повідомлень на предмет наявності в них ознак злочину.

Науковцями в галузі кримінального права під інформаційними діями розуміються акти поведінки, що полягають у переданні однією особою інформації іншим особам і завжди виражаються у словесній (вербальній) чи іншій знаковій формі – усній чи письмовій, а також у подібних діях, що несуть інформацію

[1]. Мовленнєва дія, котра лежить в основі об'єктивної сторони злочинів проти інформаційної безпеки України, є по природі лінгвістичною і саме вона встановлюється шляхом використання спеціальних лінгвістичних знань.

Предметом лінгвістичної експертизи є встановлення експертом на основі спеціальних знань фактичних даних, котрі мають значення для кримінального провадження, і можуть бути покладені в основу прийняття слідчим рішення щодо визнання або невизнання текстів екстремістськими матеріалами. Зокрема – це спрямованість тексту, комунікативна мета автора, призначення самого повідомлення, ознаки закликів до активних дій чи відмови від певної діяльності, пропаганди певних поглядів, призначення окремих компонентів тексту тощо. Для судової лінгвістичної експертизи особливу увагу має адекватна оцінка пропагандистських текстів через урахування: наявності ознак агресивності; фактичної конфліктогенності повідомлення; вияву ознак соціального насилля; ознак протистояння владі, а також спроб активного впливу на зміну громадянської позиції та ін. Як зазначає А.П. Загнітко, новітні підходи в сучасній семантико-текстуальній експертизі пропагандистських текстів пов'язані насамперед: із необхідністю врахування підпорядкування окремого висловлення, цілісного тексту й візуального компонента конструктивним або деструктивним функціям; із простеженням внутрішньо-текстового навантаження маніпулятивних тактик, орієнтованих на викривлення, перекручування фактів; встановленням тенденцій звернення до адресата та намаганням сформуванню в нього відчуття емоційно-експресивної тривоги, страху, розладу, недовіри, посилити відчуття розгубленості, невпевненості; із визначенням шляхів заступання національно-культурних цінностей вторинними, спекулятивними, такими, що порушують цілісну систему; із врахуванням ситуативно-комунікативних особливостей функціонування пропагандистського тексту, його присутності в соціально-мережевому просторі, зв'язку з іншими подібними утвореннями [2, с. 300, 302]. По суті предметом даного виду експертизи є встановлення наявності або відсутності таких характеристик тексту та його автора, що знайшли відображення, які мають значення для прийняття рішень у кримінальному провадженні, тобто – юридично значущих. Правова кваліфікація – це завдання органів досудового розслідування, сторони захисту та суду.

Злочини проти інформаційної безпеки України приховують надзвичайно велику суспільну небезпеку, а отже потребують

швидкого й ефективного розслідування фактів їх вчинення. В ситуації, коли наша країна зіштовхується із великою кількістю загроз і викликів національній і державній безпеці, проблема підвищення об'єктивності, транспарентності, ефективності інституту судових експертиз стає вкрай актуальною.

Список використаних джерел

1. Панов В., Харітонов С. Кримінальне правопорушення (його види: кримінальний проступок і злочин) – новела кримінального законодавства України. *Право України*.3/2021. С. 9-11.

2. Загнітко А.П. Семантико-текстуальна експертиза сучасних пропагандистських текстів: новітні підходи. *Криміналістика і судова експертиза: міжвідом. наук.-метод. зб.* Київ: Вид-во Ліра-К., 2024. Вип.69. С. 298-305. DOI:10.33994|kndise.2024.69.28/

Кошевець Анастасія Ігорівна,
здобувач кафедри криміналістики
та судової медицини Національної
академії внутрішніх справ

ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧОГО З МІЖНАРОДНИМИ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ПЕРЕПРАВЛЕННЯ ОСІБ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

У сучасних умовах глобалізації та зростання міжнародної кримінальної протиправності ефективне розслідування випадків незаконного переправлення осіб через державний кордон України потребує тісної співпраці з міжнародними правоохоронними органами. Це кримінальне правопорушення має транснаціональний характер і часто є частиною великих кримінальних схем, що охоплюють кілька країн.

Основними завданням кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування [1], що у свою чергу приводить у дію механізм кримінального судочинства. Ще в 1991 році Україна, як демократична держава, почала процес інтеграції в європейське суспільство, що призвело до збільшення транснаціональної злочинності.